

Biện pháp chỉ đạo giáo viên tổ chức hoạt động mở đầu trong dạy học môn Toán lớp 4 góp phần phát triển năng lực cho học sinh Trường Tiểu học Thanh Xuân Bắc, Quận Thanh Xuân, Thành phố Hà Nội

Trần Thị Thu Hương*

*Trường Tiểu học Thanh Xuân Bắc, Thanh Xuân, Hà Nội

Received: 28/7/2024; Accepted: 8/8/2024; Published: 18/8/2024

Abstract: The introductory activities in lessons encourage students to be proactive and positively engage with the content, enhancing the effectiveness and quality of learning. In light of the current state of organizing introductory activities in teaching mathematics at Thanh Xuan Bac Primary School, this article proposes several solutions for guiding teachers in organizing introductory activities in teaching 4th-grade mathematics to help develop students' competencies.

Keywords: Management measures, organizing introductory activities, mathematics teaching, competency development, Thanh Xuan Bac Primary School.

1. Đặt vấn đề

Hoạt động mở đầu (HĐMĐ) của tiết học là một trong những yếu tố gây hứng thú học tập, thu hút các em tham gia vào giờ học một cách tự nhiên và thoải mái. Cấu trúc bài học trong SGK theo Chương trình GDPT 2018, được quy định bởi Thông tư số 33/2017/TT-BGDĐT ngày 22/12/2017 của Bộ GDĐT ban hành Quy định về tiêu chuẩn, quy trình biên soạn, chỉnh sửa SGK bao gồm các thành phần cơ bản sau: mở đầu, hình thành kiến thức mới, luyện tập và vận dụng.

HĐMĐ tiết học thực sự khuyến khích sự chủ động và tiếp thu kiến thức một cách tích cực của HS, đồng thời nâng cao hiệu quả, chất lượng học tập. Với ý nghĩa đó, trong bài viết này tác giả tập trung vào phân tích thực trạng và đề xuất một số giải pháp chỉ đạo GV tổ chức HĐMĐ trong dạy học môn Toán lớp 4 góp phần phát triển năng lực cho HS.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng của việc tổ chức HĐMĐ trong dạy học môn Toán lớp 4 hiện nay tại trường tiểu học Thanh Xuân Bắc

Hiện nay, việc tổ chức HĐMĐ chủ yếu dừng lại ở việc GV dẫn dắt, HS chưa được tham gia vào các hoạt động cụ thể. Trong khi đó, đa số HS đều hứng thú với các tiết HS động, hấp dẫn, kích thích tư duy của các em, để các em chủ động khám phá kiến thức mới. GV chưa nắm rõ mục đích, ý nghĩa của hoạt động nên chủ yếu GV có tổ chức HĐMĐ cho HS nhưng còn chưa được thường xuyên, liên tục. Việc

tổ chức các hoạt động này đối với HS lớp 4 còn chưa nhận được nhiều sự quan tâm.

Việc triển khai tổ chức HĐMĐ ở trường tiểu học còn mang tính chất hình thức, chưa có kế hoạch triển khai cụ thể, bài bản. Mặt khác, hình thức tổ chức mở đầu cũng chưa phong phú, đa dạng và hấp dẫn, có sự kết nối thực tiễn với nội dung bài học. Rất nhiều GV trong quá trình dạy học thường ít hoặc không tổ chức hoạt động khởi động vì nhiều lí do: lo lắng vì thời gian không đủ cho kiến thức bài dạy; không biết tổ chức như thế nào; sợ hoạt động gây ồn ảnh hưởng lớp học khác... Chính vì vậy, nhiều HS thiếu cơ hội trải nghiệm, phát triển bản thân, rèn luyện kĩ năng hợp tác, làm việc theo nhóm, phát triển tư duy độc lập, v.v.

Việc triển khai tổ chức HĐMĐ cho HS còn tồn tại nhiều thiếu sót và hạn chế: hạn chế về thời gian, điều kiện tổ chức; thiếu sót về kiến thức, tài liệu tham khảo, hình thức kiểm tra đánh giá chưa sát và thiếu định hướng rõ ràng, ...

2.2. Một số biện pháp chỉ đạo GV tổ chức HĐMĐ trong dạy học môn toán lớp 4 góp phần phát triển năng lực cho HS trường tiểu học Thanh Xuân Bắc, Hà Nội

2.2.1. Hướng dẫn GV nắm chắc quy trình xây dựng HĐMĐ trong dạy học môn Toán lớp 4 góp phần phát triển năng lực cho HS

Dựa trên nội dung, yêu cầu cần đạt của môn Toán ở Tiểu học, theo hướng dẫn xây dựng kế hoạch bài dạy theo công văn 2345/BGDĐT-GDTH và quy trình thiết kế, tổ chức các hoạt động dạy học môn Toán đã

có trong một số luận văn (Nguyễn Minh Nguyệt, “Tổ chức hoạt động vận dụng, trải nghiệm trong dạy học môn toán lớp 4 phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho HS”; Hoàng Văn Anh, “Tổ chức HĐMD trong dạy học môn toán lớp 3 góp phần phát triển Năng lực cho HS”); Từ các thực trạng nêu trên, căn cứ vào tình hình thực tế của nhà trường, tôi xin nêu ra quy trình xây dựng HĐMD trong dạy học Toán lớp 4 góp phần phát triển năng lực cho HS gồm 5 bước như sau:

Bước 1: Xác định yêu cầu cần đạt

Trên cơ sở yêu cầu cần đạt của mạch nội dung đã được quy định trong chương trình môn học và hoạt động giáo dục, GV sử dụng SGK và các thiết bị dạy học, học liệu để xác định yêu cầu cần đạt của bài học phù hợp với đặc điểm của đối tượng HS tham gia, điều kiện cơ sở vật chất của nhà trường và địa phương.

Yêu cầu cần đạt của bài học cần xác định rõ: HS thực hiện được việc gì; vận dụng được những gì vào giải quyết vấn đề trong thực tế cuộc sống; có cơ hội hình thành, phát triển phẩm chất, năng lực gì.

Bước 2: Thiết kế HĐMD cho HS.

Bước 2 gồm phần Khởi động và phần Kết nối. Để đổi mới phương pháp dạy học, GV cần chuyển hình thức từ việc chỉ dùng một vài câu để dẫn dắt vào bài thành quá trình tổ chức một hoạt động để HS được tìm tòi, khám phá, giải quyết vấn đề được đưa ra trong phần khởi động. Căn cứ vào nội dung bài học, mức độ yêu cầu cần đạt, kiến thức trong sách giáo khoa (SGK), GV thiết kế thành các hoạt động học tập – vui chơi theo hệ thống để gợi nhớ các kiến thức, hiểu biết của HS liên quan đến nội dung bài sắp học. GV thiết kế các HĐMD có sự kết nối với bài học tạo không khí lớp học sôi nổi, kích thích khả năng tìm tòi, khám phá của HS, khơi gợi niềm đam mê, yêu thích môn học. Không chỉ vậy, khi tham gia các hoạt động HS còn được nhận xét bạn, được bạn nhận xét và được GV nhận xét, đánh giá. Câu hỏi/ tình huống đưa ra ở phần này cũng cần có nhiều mức độ khác nhau để các HS có thể trả lời được, như vậy HS cũng phần nào cảm thấy vui vẻ hơn, tạo tâm lý hứng thú vào tiết học. Tiến trình tổ chức hoạt động khởi động sẽ chỉ ra những việc HS sẽ thực hiện cùng với sự theo dõi nhận xét của GV và HS. Ở phần kết nối, GV đưa ra những câu hỏi, hoạt động có mục đích là tạo ra tình huống có vấn đề để HS có thể phát hiện ra vấn đề cần phải giải quyết và đó chính là nội dung bài học sắp học.

Bước 3. Tổ chức HĐMD

Trong bước này gồm có 4 hoạt động chủ yếu:

- Hoạt động 1: Chuyển giao nhiệm vụ học tập: Nhiệm vụ học tập của HS cần rõ ràng và phải phù hợp

với khả năng của HS. Điều này thể hiện ở việc nêu vấn đề, hướng dẫn HS cách thực hiện và yêu cầu về sản phẩm của HS sau khi thực hiện nhiệm vụ. Hình thức giao nhiệm vụ cần sinh động, hấp dẫn, kích thích được hứng thú học tập của HS và đảm bảo cho tất cả HS đều có thể tiếp nhận và sẵn sàng thực hiện nhiệm vụ.

- Hoạt động 2: Tổ chức cho HS thực hiện nhiệm vụ học tập: Khi tổ chức cho HS thực hiện các nhiệm vụ cần khuyến khích HS hợp tác, giúp đỡ nhau. GV quan sát và phát hiện kịp thời những khó khăn của HS để có biện pháp hỗ trợ, phù hợp, hiệu quả, không “bỏ quên” HS nào.

- Hoạt động 3: Tổ chức cho HS trình bày kết quả và thảo luận: Các hình thức cho HS trình bày kết quả thực hiện nhiệm vụ học tập phải phù hợp với nội dung học tập, kỹ thuật dạy học tích cực được sử dụng. Khi tổ chức hoạt động này cần khuyến khích cho HS trao đổi, thảo luận với nhau về nội dung học tập. GV chú ý để xử lý những tình huống sư phạm nảy sinh một cách hợp lý.

- Hoạt động 4: Nhận xét, đánh giá thực hiện nhiệm vụ học tập: Sau khi HS trình bày, thảo luận, GV cần đưa ra nhận xét, phân tích, đánh giá về kết quả thực hiện nhiệm vụ, những ý kiến trao đổi và thảo luận của HS, nhằm giúp HS có hứng thú, niềm tin trong học tập, giúp các em cải thiện được kết quả học tập, chính xác hóa các kiến thức mà HS đã học được thông qua hoạt động.

Bước 4. Đánh giá việc tổ chức HĐMD

Đánh giá việc tổ chức HĐMD được thực hiện thông qua các hoạt động quan sát, theo dõi, trao đổi, kiểm tra, nhận xét, hướng dẫn, động viên HS nhằm giúp HS có cơ hội biểu hiện theo yêu cầu cần đạt của những năng lực toán học cơ bản của HS tiểu học.

Bước 5. Điều chỉnh (nếu có)

Trong chương trình toán lớp 4, mỗi bài học lại có yêu cầu cần đạt riêng biệt, phù hợp với nội dung bài học. Theo công văn 2345/BGDĐT-GDTH đã nêu rõ yêu cầu cần đạt của bài học cần xác định rõ: “HS thực hiện được việc gì; vận dụng được những gì vào giải quyết vấn đề trong thực tế cuộc sống; có cơ hội hình thành, phát triển phẩm chất, năng lực gì”. Như vậy, trong quá trình tham gia thực hiện nhiệm vụ học tập, HS thực hiện được các thao tác tư duy ở mức độ đơn giản; nêu ý kiến, suy nghĩ và lập luận khi trả lời các câu hỏi, biết trình bày ý tưởng để biểu đạt nội dung toán học, sử dụng các công cụ và phương tiện toán học để giải quyết các nhiệm vụ mà GV đưa ra.

(Xem tiếp trang 358)